

Rapport 2022:8

Opinionsundersökningarnas
träffsäkerhet inför valen 2002–2022

Per Oleskog Tryggvason

Valforskningsprogrammet

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

2022.12.12

www.gu.se/valforskningsprogrammet

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Valforskningsprogrammets rapportserie

Sedan 1950-talet genomför forskare knutna till Valforskningsprogrammet i Göteborg empiriska undersökningar av hur den svenska demokratin mår och utvecklas. Rapportserien är vår viktigaste publikationskanal för att bidra samhällets kunskapsförsörjning. Målsättningen är att sprida grundläggande fakta och forskningsresultat som rör val och väljarbeteende till en bred publik av forskare, studenter, journalister, politiker och allmänhet.

The Swedish National Election Studies Program working report series

Since the 1950s, the researchers associated with the Swedish National Election Studies Program at the Department of Political Science, University of Gothenburg, conducts empirical research on the well-being and development of the Swedish democracy. The working report series is our main publication outlets. The aim is to publish basic facts and research results about elections and voting behavior to a broad audience of researchers, students, journalists, politicians and the public.

Referens

Oleskog Tryggvason, Per (2022) Opinionsundersökningarnas träffsäkerhet inför valen 2002–2022. Valforskningsprogrammets rapportserie 2022:8. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.

Redaktör

Henrik Ekengren Oscarsson
henrik.oscarsson@gu.se

Opinionsundersökningarnas träffsäkerhet inför valen 2002–2022

PER OLESKOG TRYGGVASON
Department of Political Science
University of Gothenburg

Sammanfattning

Opinionsundersökningar är en central del av den politiska rapporteringen under svenska valrörelser. Mätningarna förser väljarna med unik information om partiernas inbördes styrkeförhållanden och hur partierna ligger till i förhållande fyraprocentsspärren. Det här är information som är central för att väljarna ska kunna fatta rationella beslut för att maximera inflytandet av den egna rösten. Men för att undersökningarna ska leva upp till dess högställda förväntningar bör deras resultat vara förankrade i verkligheten. Den här rapporten presenterar en detaljerad översikt av svenska opinionsmätningars träffsäkerhet under de senaste 20 åren. Resultaten visar att för branschen som helhet var 2022 års mätningar i linje med hur det har sett ut sedan Millennieskiftet. Analyserna visar också att instituten fortsatt har problem att skatta flera partier. Sett till de senaste tre valen har Vänsterpartiet varit systematiskt överskattat samtidigt som både Socialdemokraterna och Moderaterna varit underskattade. Rapporten presenterar också analyser av hur mätningarnas träffsäkerhet utvecklar sig under valrörelsen. Även om det finns goda skäl att förvänta sig att mätningarna ska bli mer träffsäkra ju närmare valdagen vi kommer sker detta endast i undantagsfall.

Abstract

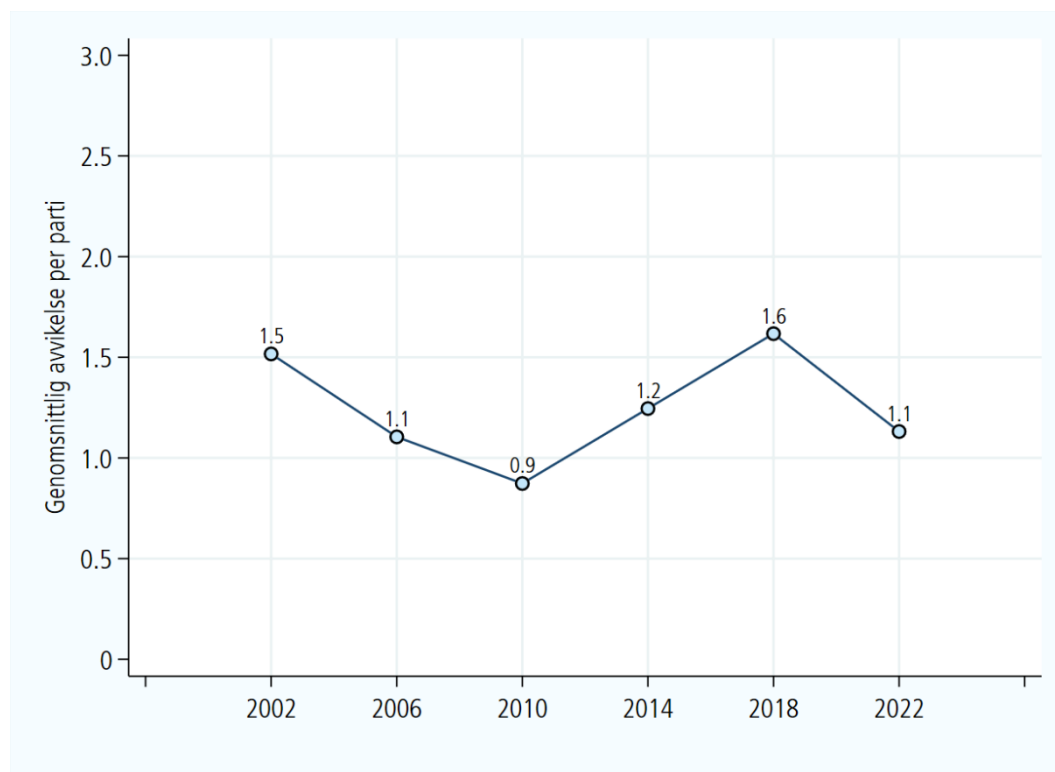
Opinion polls constitute a central component of Swedish election campaigns. Polls provide voters with key information such as the relative size of parties and coalitions and the distance to the electoral threshold. This is information that is critical for voters to maximize the utility of their ballot. However, if polls are to fulfill these high set expectations a minimum requirement is that they have good correspondence with the actual electoral result. This report presents a detailed analysis of the accuracy of Swedish pre-election polls during the past six elections. Findings show that polls in 2022 were about as accurate as they have been in the last two decades. Even if Swedish pre-election polls have a good track record when it comes to all parties as a collective, results revealed systematic biases when it comes to over- and underestimation of specific parties. The results that stand out the most concerns the Left Party. Comparing published polls to the final election result shows that they have systematically overestimated three elections in a row. We also find the opposite pattern for the Social Democrats and the Conservative Party (Moderaterna). Finally, we analyze the extent to which polls become more accurate during the final weeks of the campaign. Even if there are good arguments why we would expect polls to become more accurate as we get closer to election day, we find that this is the exception rather than the rule.

Historisk träffsäkerhet för opinionsmätningar i Sverige

Opinionsundersökningar är en central del av den politiska rapporteringen under svenska valrörelser (Johansson & Strömbäck, 2019; Oleskog Tryggvason, 2021). Mätningarna förser väljarna med unik information om partiernas inbördes styrkeförhållanden samt hur partierna ligger till i förhållande fyraprocentsspärren. Det här är information som är helt nödvändig för att väljarna ska kunna orientera sig i flerpartisystem med en relativt hög riksdagsspärr. Men för att undersökningarna ska kunna fylla en legitim funktion bör resultaten vara förankrade i verkligheten. Med andra ord, det är av högsta vikt att undersökningarna har en ungefärlig överensstämmelse med det slutgiltiga valresultatet. Det råder delade meningar kring huruvida mätningarna endast bör tolkas som en högst teoretisk opinion i som endast existerar i stunden då mätningen genomförs, eller huruvida de bör betraktas som förutsägelser över hur valresultatet kommer falla ut. Det här är en rimlig invändning sett till tolkningen av undersökningar som publiceras under mandatperiodens gång, men knappast en argumentation som väger särskilt tungt när det kommer till de mätningar som publiceras i slutet av en valrörelse. När det kommer till frågeundersökningar om politik och samhälle är valdagen vart fjärde år den enda möjligheten vi har att utvärdera mätningarna mot någon typ av facit. Därtill är det troligt att sättet undersökningarna presenteras under brinnande valrörelse leder väljarna att faktiskt tolka mätningarna som ett försök att berätta hur valet kommer att gå. Den här rapporten kommer därför att rapportera och diskutera institutens avvikelse från valresultatet i termer av träffsäkerhet. Mer specifikt presenterar rapporten en detaljerad översikt av svenska opinionsmätningars träffsäkerhet under de senaste 20 åren.

Sett ur ett närhistoriskt perspektiv har träffsäkerheten för opinionsinstitutens sista mätningar innan val legat relativt stabilt med en genomsnittlig avvikelse mellan 0,9 och 1,6 procentenheter per parti. Från ett internationellt perspektiv är detta relativt sett bra siffror (Jennings & Wlezien 2018). I 2022 års val var den genomsnittliga avvikelsen per parti 1,1 procentenheter, vilket därmed är ungefär i linje med det historiska snittet (Oleskog Tryggvason, 2018). Sett till hela industrin har mätningarnas träffsäkerhet varken blivit bättre eller sämre under de senaste 20 åren. Detta trots fallande svarsfrekvenser och andra faktorer som gjort det allt svårare att nå deltagare i politiska mätningar (Falk, Sandelin & Weissenbilder, 2022). Det finns däremot stor variation mellan de enskilda instituten. Tabell 1 visar den genomsnittliga avvikelsen i sistamätningarna för samtliga institut 2002 till 2022. Om vi först fokuserar på 2022 års sistamätningar kan vi konstatera att Demoskop var det institut som hamnade klart närmast valresultatet. Demoskops sista mätning som publicerades två dagar innan valdagen, fredagen den 9 september, hade en genomsnittlig avvikelse per parti på endast 0,4 procentenheter. Sett till samtliga 40 sistamätningar som publicerats de senaste 20 åren finns det ingen som varit närmare valresultatet. Det tidigare rekordet hade Ipsos, med en avvikelse på 0,6 procentenheter i sin sistamätning 2006. Näst, respektive tredje närmast valresultatet 2022 kom Novus (0,8) och Ipsos (0,8). Två institut sticker ut och drar ner träffsäkerheten för branschen som helhet. Det är Skop som hade en avvikelse på 1,5 procentenheter och framförallt Sentio med en genomsnittlig avvikelse på hela 2,2 procentenheter per parti.

Figur 1 Genomsnittlig avvikelse per parti mellan svenska opinionsmätningarnas sistamätningar och valresultatet i valen 2002–2022 (procentenheter)

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.¹

Kommentar: Den genomsnittliga avvikelsen per parti beräknas genom att summera den absoluta (+/-) avvikelsen mellan respektive partis skattning och det slutgiltiga valresultatet (avrundat till en decimal) för att därefter dividera den summerade avvikelsen på antalet partier. Genomgående baseras rapportens analyser på mätningar av de partier som kom in i respektive riksdagsval. Det innebär att antalet partier var sju inför valen 2002 och 2006 samt åtta i valen efter 2010.

¹ Datamaterialet i den här rapporten består av mätningar insamlade av valforskningsprogrammet samt undersökningar publicerade på <https://raw.githubusercontent.com/MansMeg/SwedishPolls/master/Data/Polls.csv>

Tabell 1 Genomsnittlig avvikelse för riksdagspartierna 2002–2022 per institut.

Institut	2002	2006	2010	2014	2018	2022	Historiskt snitt
Demoskop	2,1	1,4	0,8	1,6	1,0	0,4	1,2
Novus			0,8	1,0	1,4	0,8	1,0
Ipsos	1,5	0,6	0,6	1,9	1,3	0,8	1,1
Sifo	1,4	0,7	0,8	1,2	1,6	1,2	1,1
Skop	1,6	1,5	0,9	1,2	1,2	1,5	1,3
Sentio			0,8	1,2	2,7	2,2	1,7
Inizio					1,1		1,1
YouGov				1,2	2,7		2,0
United Minds			1,5	0,7			1,1
Ruab	1,2	1,4					1,3
Gallup	1,4						1,4
Samtliga institut	1,5	1,1	0,9	1,3	1,6	1,1	1,3

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Tabellen visar den genomsnittliga avvikelsen för mätningar av partier som kom in i riksdagen för valen 2002 till 2022. För beräkning av genomsnittlig avvikelse, se kommentar till figur 1.

Regeringsfrågan och de dagliga mätningarna 2022

2022 års valrörelse slog rekord i antalet publicerade opinionsmätningar. Från den första augusti kunde svenska väljare ta del av mer än 80 mätningar, vilket är ungefär dubbelt så många som genomsnittet under de tre föregående valkampanjerna. Förklaringen till det stora antalet mätningar står att finna i att flera av de etablerade instituten valde att gå ifrån inarbetade rutiner med längre fältperioder, till att samla in svarsdata under tre-dagarsperioder för att kunna publicera dagliga opinionsmätningar. Mest omskrivna var Sifos samarbete med Svenska Dagbladet och Novus dito med Sveriges Television. Beveklsegrunden från SVT:s sida var att genom de dagliga mätningarna ”ha ett öra mot marken” för att på så vis tidigt fånga upp förändringar i väljaropinionen.² I den mediala rapporteringen låg stort fokus på stödet för de två regeringsalternativen. På den ena sidan stod lag Magdalena Andersson med ett tilltänkt regeringsunderlag av Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Vänsterpartiet. På den andra sidan lag Ulf Kristersson vars regeringsunderlag bestod av Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna. Hur såg då opinionsutvecklingen ut om väljarna tog del av respektive instituts resultat under valrörelsen? Figur 2 visar det samlade stödet för de två regeringsunderlagen i samtliga publicerade undersökningar uppbrutet per institut.

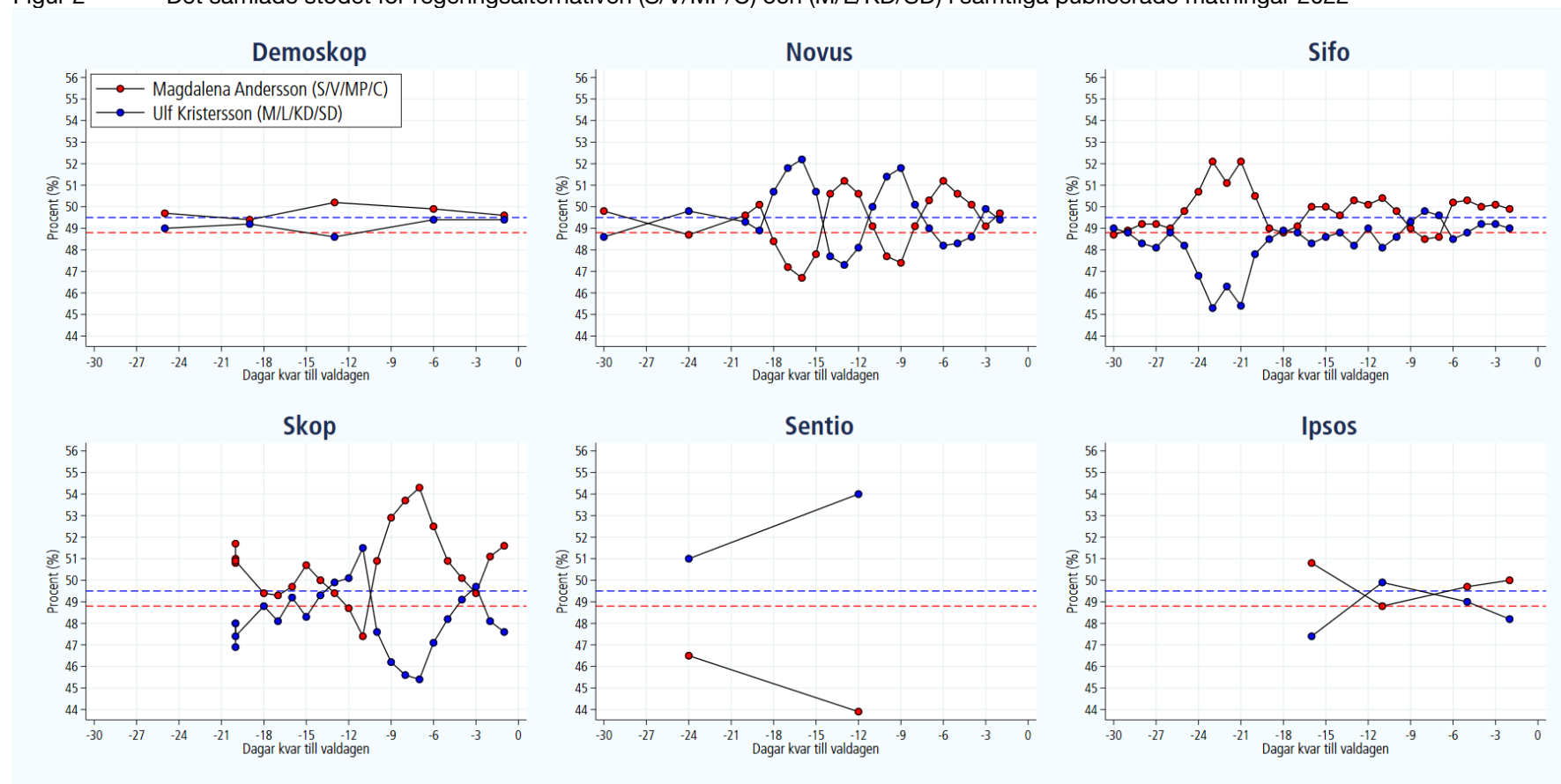
Ser vi till utvecklingen hos Demoskop och Ipsos, två etablerade institut som höll kvar i sina rutiner och publicerade mätningar baserade på något längre insamlings- och bearbetningsperioder kan vi konstatera att regeringsfrågan var mycket jämn, men att förändringarna var relativt odramatiska. Bägge instituten hade för det mesta en knapp ledning för Magdalena Anderssons regeringsunderlag. Avsaknaden av dramatik kan kontrasteras mot de tre instituten som genomförde dagliga mätningar, Skop, Sifo och Novus. Regeringsmatchen i Sifo ter sig överlag väldigt jämn med ett i iögonfallande undantag. Med 25 dagar kvar till valet tar Magdalena Anderssons sida en plötsligt och klar ledning i opinionen. Ledningen består i sex dagar men försvinner därefter lika plötsligt som den

² <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/svt-publicerar-dagliga-opinionsmatningar-fram-till-valet>

uppstod. Skops dagliga mätningar visar något mer variation än Sifos. Här ser vi också en period då gapet mellan de två regeringsalternativen vidgas till Anderssons fördel. Denna förändring sker dock betydligt senare under kampanjen jämfört med Sifos siffror. Novus skattningar är relativt stabila fram tills man gör över till att genomföra dagliga mätningar tre veckor innan valet. Utifrån Novus siffror ser kampen om regeringsmakten ut att följa ett närmast cykliskt mönster. Ulf Kristersson ser ut att ha statsministerposten säkrad på torsdagar, fredagar och lördagar samtidigt som Magdalena Andersson ser ut att bli kvar i Rosenbad när det är söndag, måndag eller tisdag. Med 16 dagar kvar till valet är gapet mellan regeringsalternativen som störst. Då leder Ulf Kristerssons sida med 5,5 procentenheter. Fyra dagar senare har de rödgröna mitten-vänsterpartierna sitt största övertag med en ledning på 3,9 procentenheter. Det är tydligt att de dagliga mätningarna, baserade på kortare insamlingsperioder och mindre urval, bjöd publiken på betydligt mer dramatik än mätningarna som använde inarbetade rutiner för insamling och analys.

Hur väl lyckades då instituten träffa de två regeringsunderlagen i sina sistamätningar? Figur 3 visar den genomsnittliga avvikelsen för de åtta riksdagspartierna längs y-axeln och den genomsnittliga avvikelsen för de två blocken (S/V/MPC, mot M/L/KD/SD) längs x-axeln. Figuren visar respektive instituts sistamätning i mörkblå färg. Övriga mätningar som publicerats under undervalrörelsen, är markerade i med ljusgrå färg. Ser vi till blockavvikelsen känner vi i mångt och mycket igen den inbördes rangordningen från analyserna i tabell 1. Demoskops (0,45 procentenheter) sistamätning var den som hade minst avvikelse från valresultatet, strax följd av Novus (0,50 procentenheter). På tredje plats har det däremot skett en rockad mellan Sifo (0,8 procentenheter) och Ipsos (1,25 procentenheter). Likt analyserna av partiavvikelse sticker Skop och Sentio ut i negativ bemärkelse. De två instituten hade i sina sistamätningar en genomsnittlig blockavvikelse på 2,4 respektive 4,7 procentenheter. Noterbart är att fem av sex institut gav Magdalena Anderssons regeringsunderlag om en mycket knapp, fördel i sina sistamätningar (se figur 2). Paradoxalt nog var Sentio, det institut med klart högst avvikelse sett både till de enskilda partierna och de samlade blocken, det enda partiet som korrekt pekade ut Ulf Kristersson som blivande statsminister.

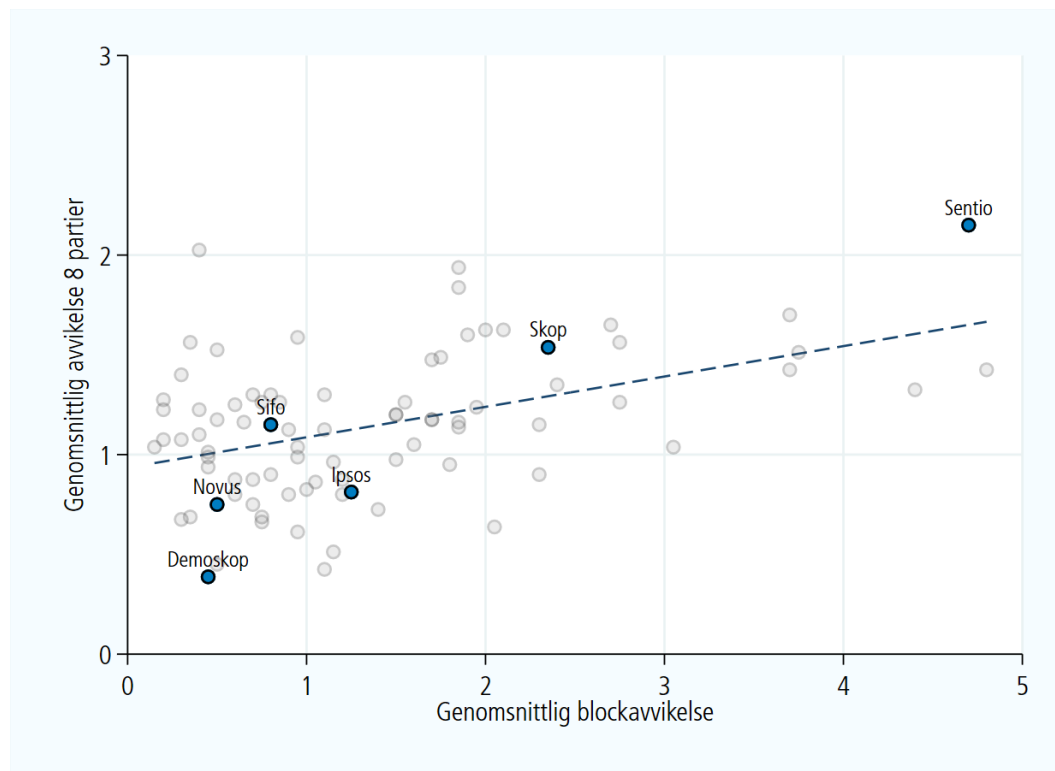
Figur 2 Det samlade stödet för regeringsalternativen (S/V/MP/C) och (M/L/KD/SD) i samtliga publicerade mätningar 2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Den blå streckade linjen visar det samlade valresultatet för mitten-höger partierna M/L/KD/SD. Den röda streckade linjen visar det samlade valresultatet för mitten-vänsterpartierna S/V/MP/C.

Figur 3 En jämförelse av genomsnittlig partiavvikelse och genomsnittlig blockavvikelse inför valet 2022 (procentenheter)

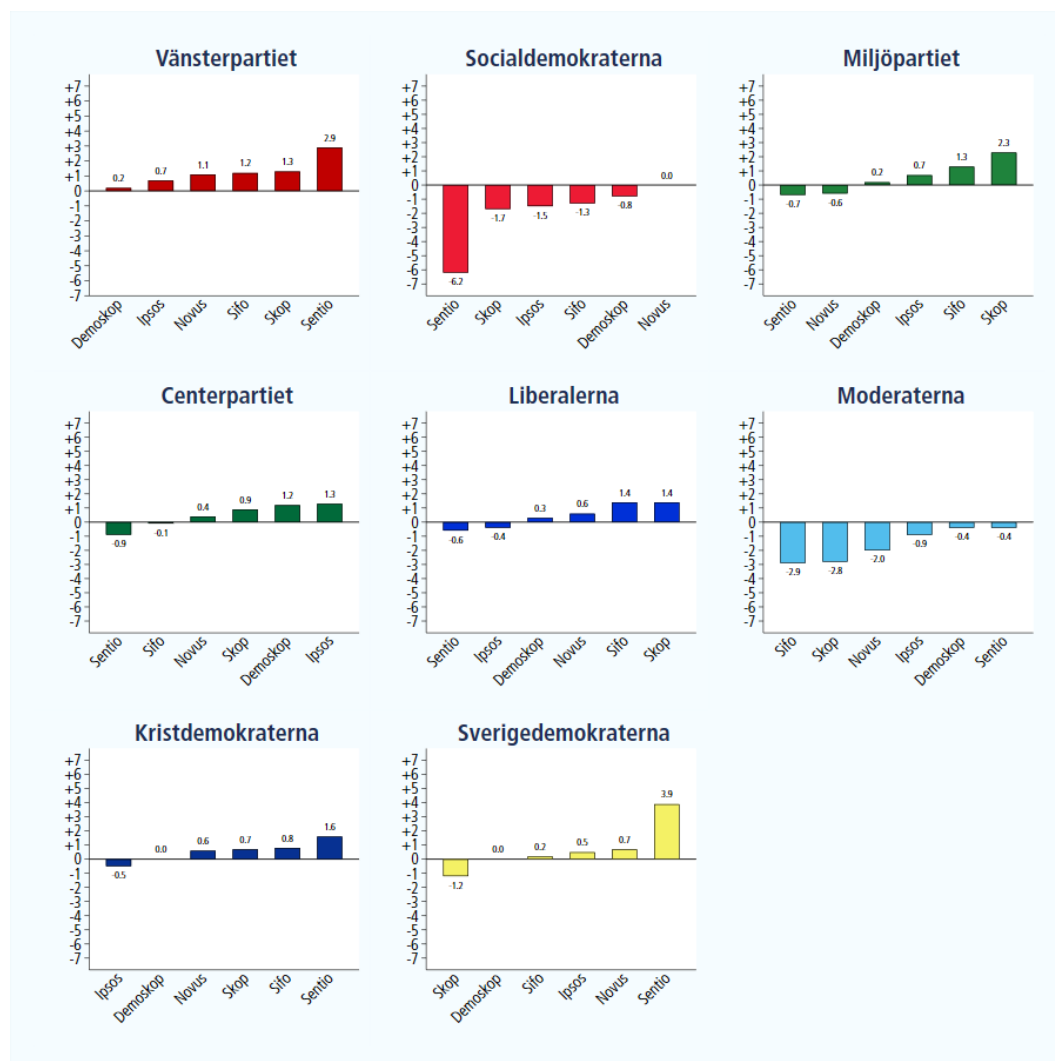
Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Figuren visar den summerad avvikelsen för de åtta riksdagspartierna längs y-axeln och den summerade avvikelsen för de två regeringsalternativen (S+MP+C+V samt M+KD+L+SD) längs x-axeln. Respektive instituts sistamätning är markerad med blå färg samt institutets namn.

Är vissa partier svårare att mäta?

Härnäst byter vi fokus från att undersöka mätningarnas träffsäkerhet för partierna och de två regeringsunderlagen som helhet, till hur avvikelsen för respektive parti såg ut 2022. Figur 4 visar över- och underskattningarna för respektive parti i de sex institutens sistamätningar inför valet 2022. Staplar som har positiva värden visar att partiet var överskattat i institutets sistamätning. Staplar med negativa värden visar att partiet fick ett lägre stöd jämfört med valresultatet. Resultaten visar att Vänsterpartiet var överskattat i samtliga institutens sistamätningar. Minst var överskattningen hos Demoskop (+0,2 procentenheter) och som störst var den hos Sentio (+2,9 procentenheter). I motsats till Vänsterpartiet var två partier, Socialdemokraterna och Moderaterna genomgående underskattade. Med undantag för Novus sistamätning, som prickade Socialdemokraternas röststöd på decimalen, var partiet underskattat med mellan -0,8 och -6,2 procentenheter. Samtidigt var Moderaterna underskattade i samtliga mätningar med mellan -0,4 och -2,9 procentenheter. Övriga fem partier både över och underskattades i institutens sistamätningar.

Figur 4 Avvikelse (+/-) för samtliga partier i institutens sistamätningar inför valet 2022 (procentenheter).

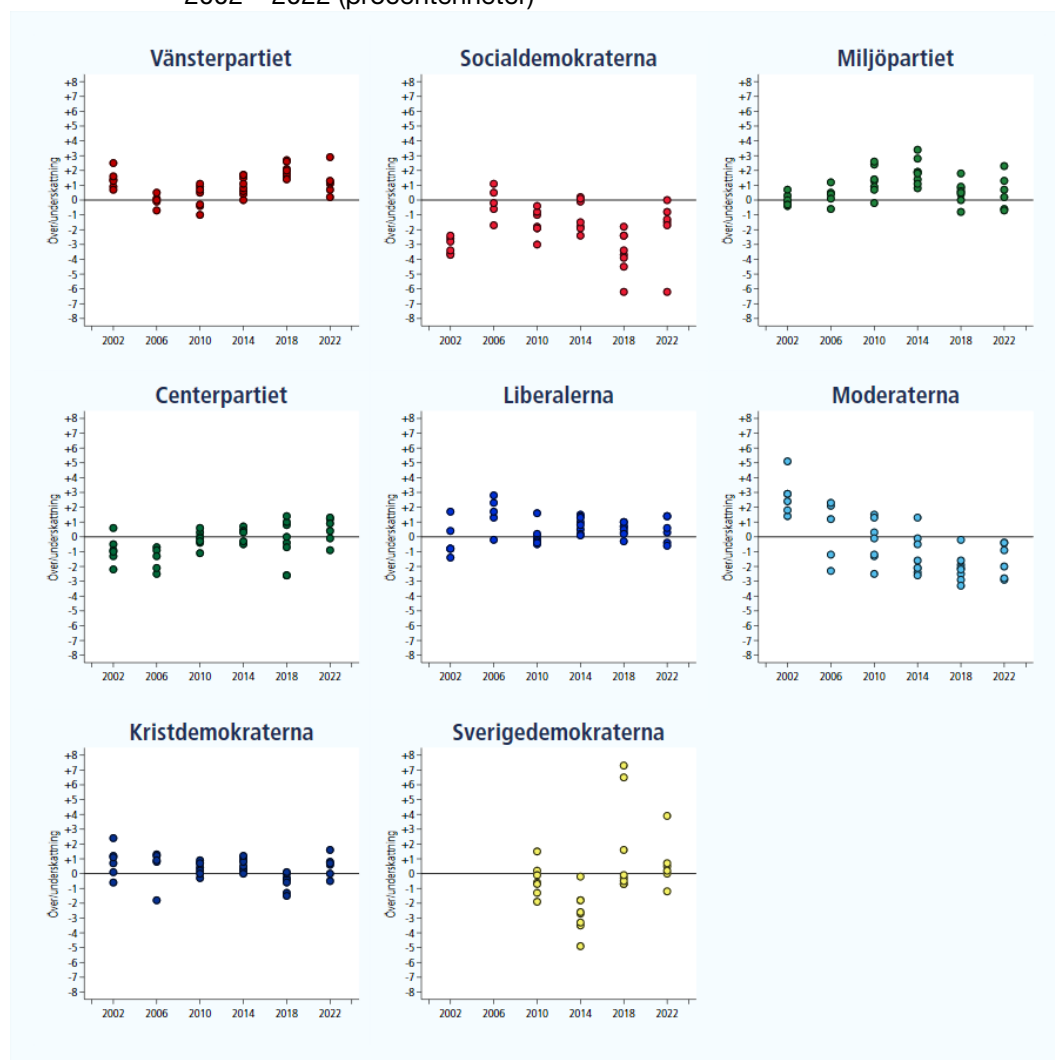
Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Figuren visar avvikelsen mellan respektive instituts sistamätning och det slutgiltiga valresultatet nedbruten per parti. Staplar med positiva värden innebär att partiet hade en högre skattning i institutets sistamätning jämfört med valresultatet. Staplar med negativa värden innebär att partiet fick en lägre skattning än valresultatet.

Figur 5 utvidgar analysen till att undersöka över- och underskattningar i institutens sistamätningar i samtliga val sedan 2002. Vi känner igen flera av mönster från Figur 4. Sedan 2002 har Vänsterpartiet endast varit nominellt underskattade i fyra av 40 sistamätningar. Ser vi till de tre senaste valen 2014, 2018 och 2022 har partiet inte varit underskattat i en enda sistamätning. Motsatt mönster återfinns för Socialdemokraterna. Sedan 2002 har partiet endast varit nominellt överskattade i fem av 40 sistamätningar. Underskattningen för Moderaterna är inte lika systematisk över tid. I Moderaternas katastrofval 2002 överskattades partiet i samtliga mätningar. Inför valen 2006, 2010 och 2014 var partiet såväl över som underskattat, men i de två senaste valen har partiet varit underskattat i samtliga sistamätningar. Två andra partier där institutens

sistamätningar felat åt samma riktning är Miljöpartiet och Liberalerna. I de tre senaste valen har partierna endast underskattats i tre sistamätningar vardera. Två partier som både varit över och underskattade de senaste valen är Centerpartiet och Kristdemokraterna. Skattningarna av Sverigedemokraterna de två senaste valen har präglats av ömsom stor pricksäkerhet och ömsom stora missar. Samtliga etablerade institut som har en längre historia av att genomföra väljarbarometrar i Sverige (Sifo, Ipsos, Demoskop, Novus och Skop) har då haft en relativt låg avvikelse för Sverigedemokraterna, där vissa institut har underskattat medan andra institut överskattat partiet. De mätningar som sticker ut både 2018 och 2022 kommer från två institut YouGov (2018) och Sentio (2018 och 2022). Dessa bägge institut har då överskattat Sverigedemokraternas stöd med mellan +3,9 och +7,3 procentenheter.

Figur 5 Avvikelse från valresultatet för samtliga partier i institutens sistamätningar 2002 – 2022 (procentenheter)

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Figuren visar avvikelsen bland institutens sistamätningar och det slutgiltiga valresultatet nedbruten per parti i valen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Varje prick indikerar avvikelsen i ett instituts sistamätning. Positiva värden innebär att partiet hade en högre skattning i institutets sistamätning jämfört med valresultatet. Negativa värden innebär att partiet fick en lägre skattning än valresultatet.

Ett tredje sätt att undersöka systematiska skevheter i skattningen av partierna är att se till mönstret i samtliga mätningar som publicerats under samtliga valkampanjen. Institutens sistamätningar står trots allt endast för en bråkdel av alla mätningar som väljarna tar del av under en valrörelse. Här är det dock viktigt att poängtera att det under kampanjens gång kan ske väljarförflyttningar som gör att det ser ut som instituten systematiskt över eller underskattat vissa partier.³ Vad som framförallt är intressant är att undersöka huruvida det finns systematiska över- och underskattningar i både institutens sistamätningar och i mätningarna som publiceras löpande under valrörelsen.

Figur 6 visar över- och underskattningarna av samtliga 328 mätningar som gjorts 50 dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Logiken här är samma som i föregående figur. Punkter som är placerade under den streckade linjen är resultat som visat ett lägre röststöd för partiet jämfört med valresultatet. Punkter över den streckade linjen är mätningar där partiet är överskattat jämfört med valresultatet.

Vi inleder med Vänsterpartiets avvikelse som presenteras längst upp till vänster i figur 6. Av de 328 mätningar som gjorts av Vänsterpartiets väljarstöd 50 dagar innan valdagen har endast 26 gett partiet lägre siffror än vad Vänsterpartiet fått i valet. I två, val 2006 och 2010 fick partiet såväl högre som lägre skattningar jämfört med valresultatet. I övriga val 2002, 2014, 2018 och 2022 var partiet systematiskt överskattat. Motsvarande analys för Socialdemokraterna presenteras i mitten på den första raden i figur 6. Här syns i mångt och mycket en spegelvänd dynamik jämfört med Vänsterpartiet. I 266 av 328 mätningar har Socialdemokraterna fått lägre skattningar än deras slutgiltiga valresultat. Mest omfattande var underskattningen av partiet inför valet 2018. Då visade samtliga mätningar lägre skattningar för partiet jämfört med det slutgiltiga valresultatet. Den mätning som under valrörelsen 2018 underskattade Socialdemokraterna med minst marginal gav partiet ett stöd på 26,5% vilket kan jämföras med valresultatet på 28,3%. Likt resultaten i figur 5 visar analyserna att Miljöpartiet tenderat att vara överskattat i förhållande till valresultatet. Mest systematisk var denna överskattning 2014. Då fick partiet högre stöd än det slutgiltiga valresultatet i samtliga mätningar som publicerades under valkampanjen. Samma mönster ser vi när det kommer till Liberalernas opinionsresultat. Med undantag för succévalet 2002 har partiet tenderat att få högre opinions-siffror än valresultat. Likt figur 5 visar analyserna i figur 6 att Centerpartiet och Kristdemokraterna både över och underskattats, samtidigt som Moderaterna under de senaste valen tenderat att underskattats. Avslutningsvis visar analyserna att instituten lyckas att mäta Sverigedemokraterna varierat kraftigt mellan valen. Det har funnits en mer eller mindre outtalad sanning att det är svårt att nå Sverigedemokratiska väljare (Oleskog Tryggvason, 2017) och att Sverigedemokraterna således är underskattade i opinionen. Det stämmer förvisso att sverigedemokrater tenderar att vara underskattade i rådatan som instituten samlar in. Men, resultaten i figur 6 visar att berättelsen om Sverigedemokraterna som ett parti som underskattats i publicerade mätningar framförallt härstamma från valet 2014. Då fick partiet ett högre röststöd än i någon publicerad mätning. Ser vi istället till valet 2018 och 2022 har partiet både över och underskattats i mätningarna som publiceras under valkampanjen.⁴

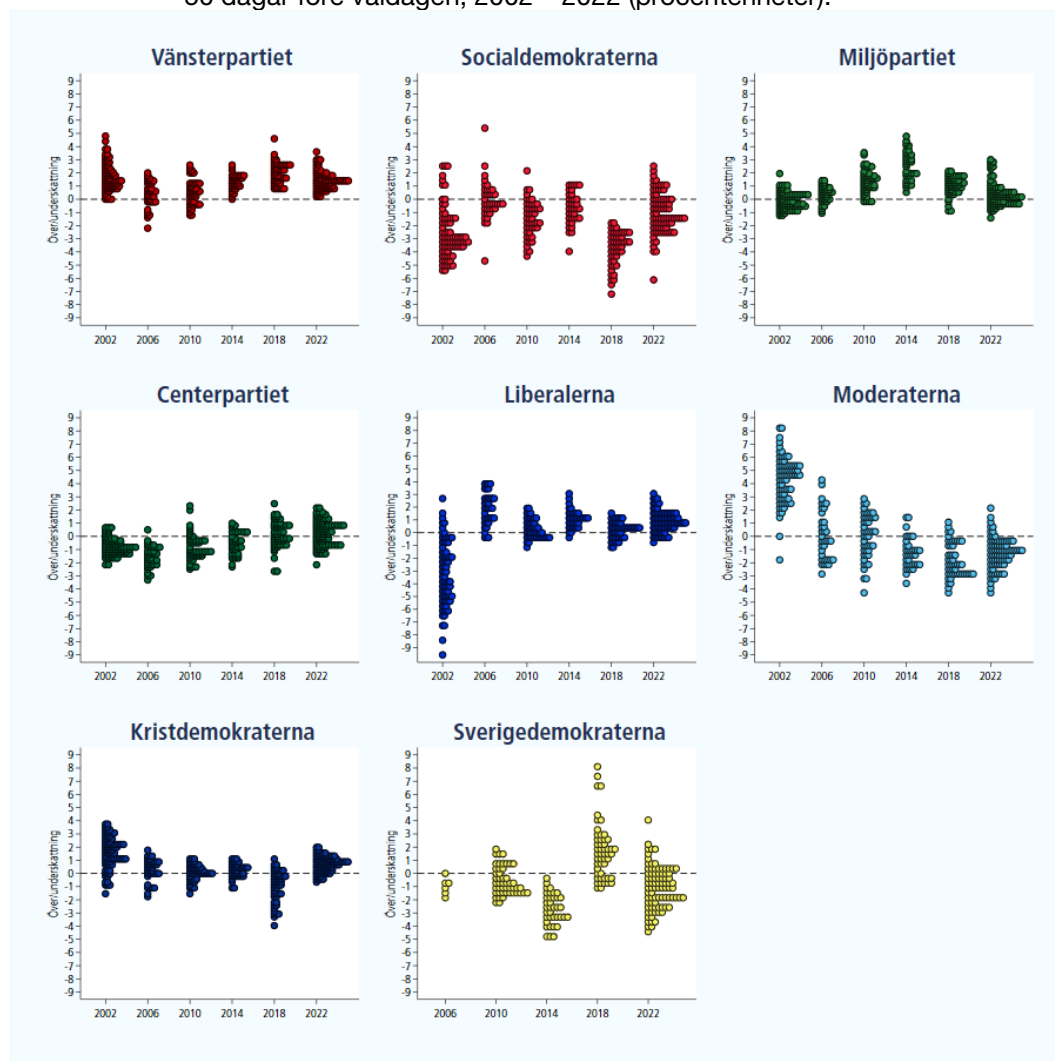
Sammanfattningsvis kan vi konstatera att mönstren av över- och underskattning är väldigt snarlika då vi kontrasterar samtliga mätningar under kampanjen med mätningarna som publicerats närmast valdagen. Detta stödjer antagandet att vissa partier de facto verkar svårare att mäta än andra och att eventuella skillnader från valresultatet

³ Det tydligaste exemplet på när detta inträffat är valet 2002 då Folkpartiets dramatiska ökning skedde på Moderaternas bekostnad. Se figur A.2e/A.2f i appendix.

⁴ För en samlad bild av över/underskattningar för samtliga år se figur A.1 i appendix.

mest troligt är ett resultat av urvals och mätfel snarare än stora väljarförflyttningar under kampanjens gång.

Figur 6 Avvikelse från valresultatet för samtliga partier i samtliga mätningar under 50 dagar före valdagen, 2002 – 2022 (procentenheter).

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

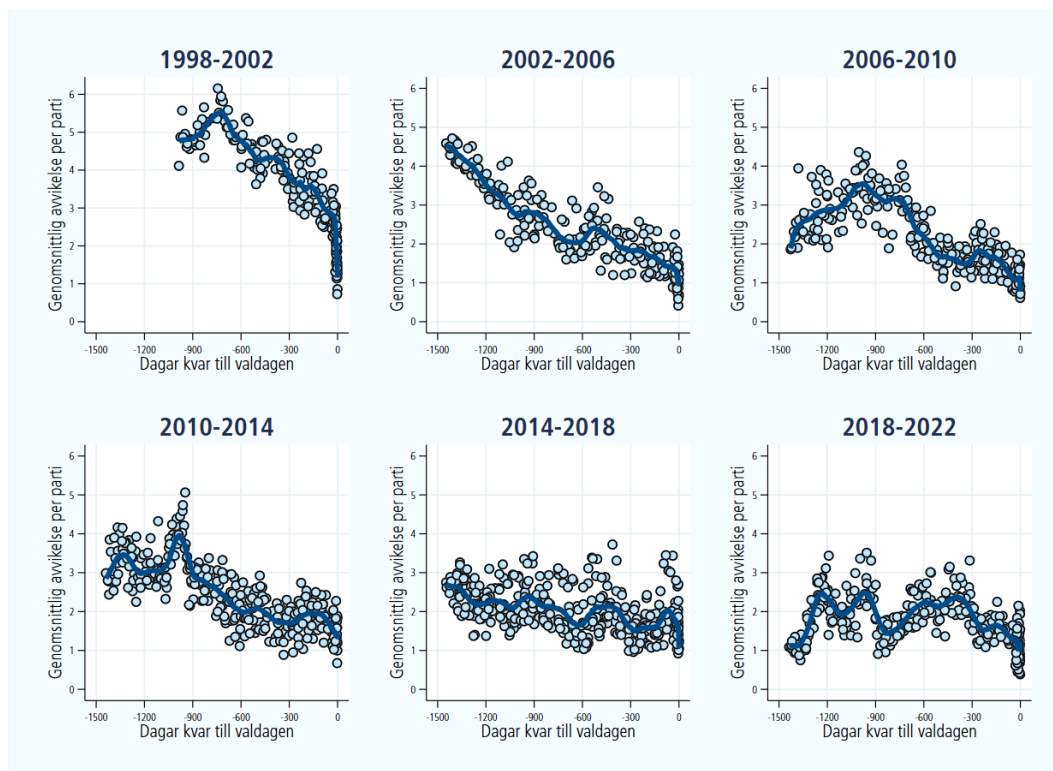
Kommentar: Figuren visar avvikelsen för respektive parti bland samtliga mätningar publicerade 50 dagar innan valdagen i 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Positiva värden innebär att partiet hade en högre skattning i institutets sistamätning jämfört med valresultatet. Negativa värden innebär att partiet fick en lägre skattning än valresultatet. För en samlad bild av över- och underskattningar av partiernas opinionsstöd för samtliga sex val se figur A.1 i appendix.

Blir mätningarna mer träffsäkra ju närmare valdagen vi kommer?

Under en mandatperiod publiceras det i snitt 320 opinionsmätningar om svenska folkets röstningsintentioner vid ett hypotetiskt riksdagsval idag. De första mätningarna tenderar att komma redan någon vecka efter det just avslutade valet. En relevant fråga av det myckna mätandet är när under mandatperioden som mätningarna börjar ge en ungefärlig bild över hur det kommer gå i nästkommande val. För att svara på den här frågan visar figur 7 den genomsnittliga avvikelsen per parti för samtliga mätningar under de senaste sex mandatperioderna. Y-axeln visar på den genomsnittliga avvikelsen parti och

x-axeln visar hur många dagar det är kvar till valdagen under respektive mandatperiod. För att förenkla tolkningen av figuren har en trendlinje markerats för respektive år. Utvecklingen följer ungefär samma mönster för mandatperioderna fram till 2014. För mandatperioden 2002–2006 minskar den genomsnittliga avvikelsen i relativt jämn takt. För mandatperioden 1998–2022 (där vi endast har data från och med januari 2000) sker den dramatiska minskningen under valkampanjen då den genomsnittliga avvikelsen faller från 3 till under 1 procentenheter per parti. Utvecklingen under de två mandatperioderna mellan 2006 och 2014 följer ett till viss del annat mönster. Här inleds mandatperioderna med att den genomsnittliga avvikelsen stiger, för att sakta börja minska då det är ungefär 1000 dagar kvar till valet. Under de två senaste mandatperioderna finns det däremot inget tydligt mönster där den genomsnittliga avvikelsen minskar kontinuerligt. Den genomsnittliga avvikelsen är under bägge dessa perioder relativt sett låg, men pendlar upp och ner flera gånger för att minska relativt dramatiskt under (slutet) av valåret.

Figur 7 Genomsnittlig avvikelse per parti från det slutliga valresultatet under respektive mandatperiod 2002–2022 (procentenheter).

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

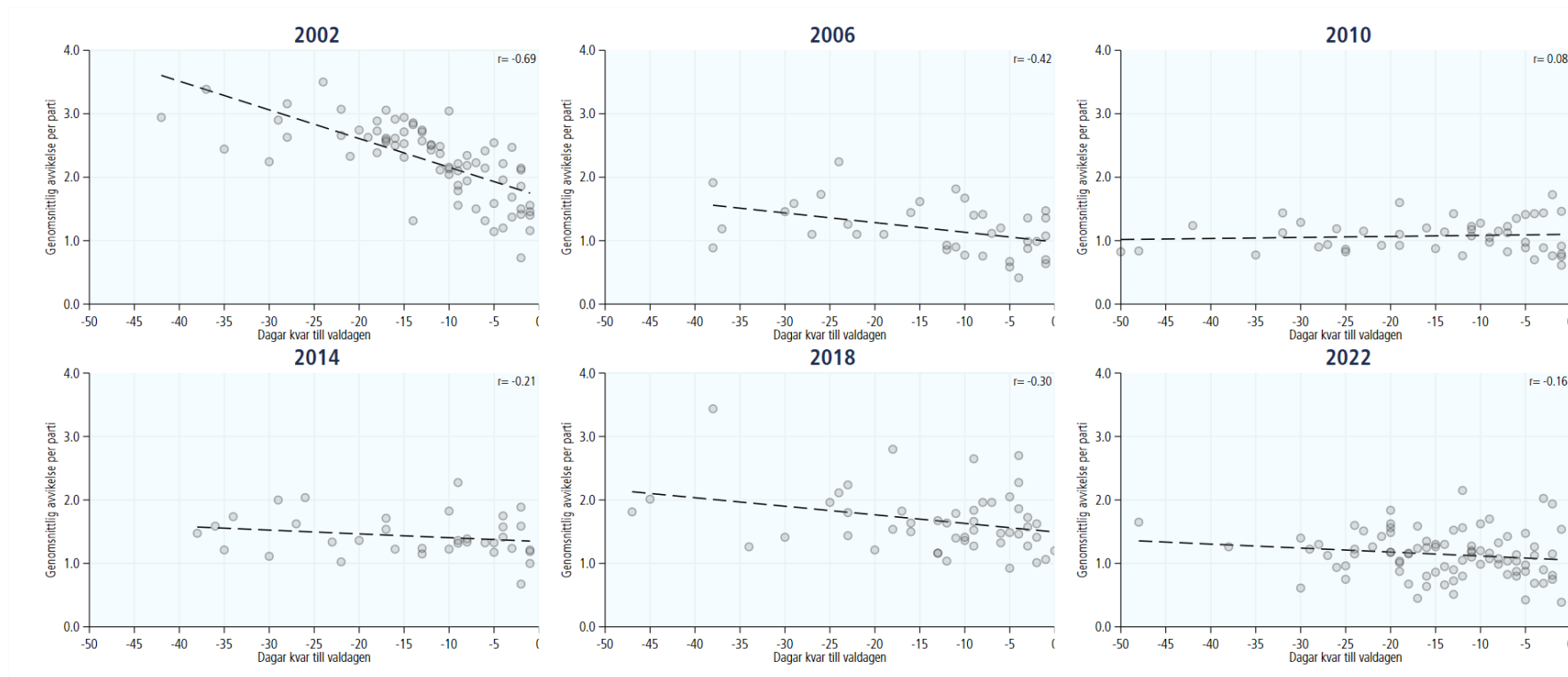
Kommentar: Grafen visar den summerade avvikelsen för samtliga riksdagspartier från det slutgiltiga valresultatet under mandatperioderna 1998-2002; 2002-2006; 2006-2010; 2010-2014; 2014-2018; 2018-2022.

Figur 8 ämnar besvara samma fråga som ovan, men fokuserar istället på huruvida mätningarna bli mer träffsäkra under valkampanjen. Det är trots allt under själva kampanjen som flest (i relativa termer) mätningar publiceras och då mätningarna får störst genomslag i nyhetsmedierna. Det framhävs också att en del av mätningarnas träffsäkerhetsproblem kommer sig av att en stor del av valmanskåren bestämmer sig väldigt sent. I Sveriges Televisions vallokalsundersökning uppger exempelvis en dryg tredjedel att de fattar sitt beslut om partival under veckan innan de gått och röstat. I takt med att allt fler bestämmer sig tillsammans med faktumet att miljontals väljer avlagt sin röst i förtid finns det goda grunder att förvänta oss att mätningarnas avvikelse från valresultatet sjunker allt eftersom kampanjen fortlöper. Figur 8 visar utvecklingen av den genomsnittliga avvikelsen per parti under valrörelserna 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Respektive graf har en utplacerad linjär trendlinje. Därtill är korrelationen mellan antal dagar till valdagen och den genomsnittliga avvikelsen per parti utskrivet högst upp i höger hörn av respektive graf.

En okulär besiktning visar snabbt att förväntningen att mätningarnas träffsäkerhet skulle öka desto längre valkampanjen fortlöper snarare är undantag än regel. Bland de sex valkampanjerna sticker 2002 års undersökningar ut. Här sker en systematisk minskning av den genomsnittliga avvikelsen desto närmare valdagen vi kommer. Korrelationen mellan antal dagar till valet och den genomsnittliga avvikelse var -0.69 , vilket kan ses som ett relativt sett starkt samband. För övriga år har korrelationen legat på mellan -0.42 och -0.08 , där det sistnämnda representerar en total avsaknad av samband.

Figur 9 visar motsvarande analys, uppdelad på de enskilda instituten inför 2022 års val. Figuren visar återigen att det är mer undantag än regel att institutens mätningar förbättrar sin träffsäkerhet desto närmare vi kommer valdagen. Under 2022 års valrörelse var det endast ett av instituten, Demoskop, där den genomsnittliga avvikelsen minskade kontinuerligt över tid. Övriga institut visar ett mer oregelbundet mönster där exempelvis Ipsos bästa mätning kom drygt två veckor innan valet. Hade Sifo slutat mäta fem dagar innan valet hade man haft en mycket låg avvikelse på $0,5$ procentenheter per parti. Ytterligare ett tankeväckande fynd från Figur 9 gäller SVT/Novus mycket omdebatterade dagliga mätningar. Den mätning från Novus som avvek minst från valresultatet var den som publicerades 12 augusti, en hel månad innan valdagen och strax innan övergången till att göra dagliga mätningar.

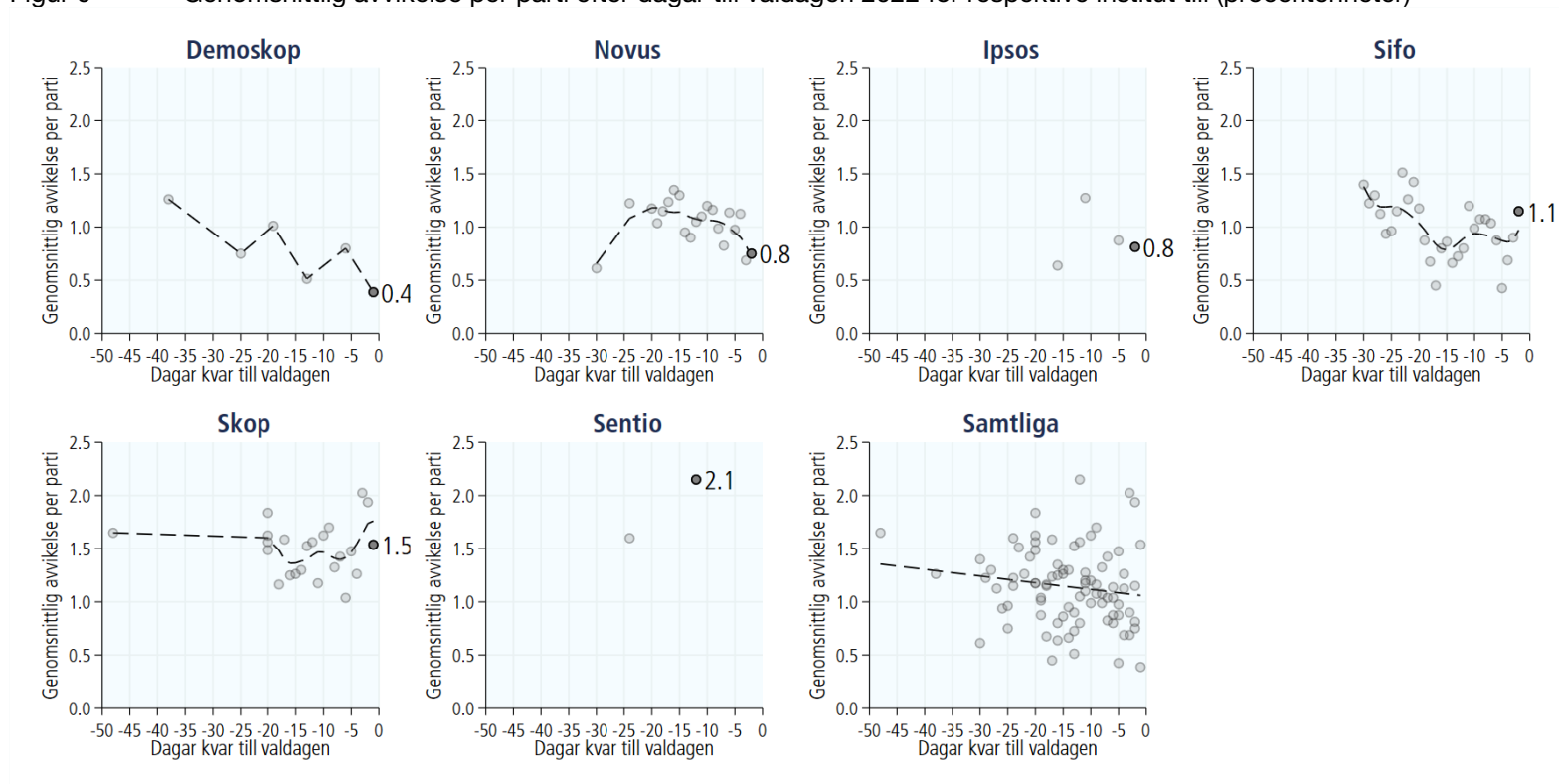
Figur 8 Genomsnittlig avvikelse per parti de sista femtio dagarna innan valdagen 2002 till 2022 (procentenheter)

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Figuren visar utvecklingen av den genomsnittliga avvikelsen per parti under valkampanjerna 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 samt 2022. De streckade linjerna är linjära trendlinjer för respektive års observationer. Korrelationen mellan antal dagar kvar till valdagen och den genomsnittliga avvikelsen per parti finns utskrivet till höger i respektive graf.

Figur 9 Genomsnittlig avvikelse per parti efter dagar till valdagen 2022 för respektive institut till (procentenheter)

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Figuren visar utvecklingen av den genomsnittliga avvikelsen per parti under valkampanjerna 2022 valrörelse uppdelad på respektive institut. De streckade linjerna visar en lowess trendlinje för respektive observation. Respektive instituts sistamätning finns utmärkt med mörkare färg.

Sammanfattning

Opinionsundersökningar spelar en nyckelroll inom den politiska journalistiken under svenska valrörelser. Mätningarna upptar inte bara en stor del av det mediala utrymmet, de fungerar också som journalistiska instrument för att på ett dramatiskt sätt skildra kampen mellan de politiska partierna. Mätningarna förser därtill väljarna med viktig information om partiernas inbördes storleksförhållanden samt avståndet till den för partierna skräckinjagande fyraprocentsspärren. Men för att det stora antalet mätningarna ska fylla en legitim funktion är det viktigt att de publicerade resultaten har en ungefärlig överensstämmelse med det faktiska valresultatet. Den här rapporten har presenterat analyser av samtliga opinionsmätningar som publicerats under de sex senaste valkampanjerna. Resultaten visar att, likt tidigare år, så har svenska opinionsmätningar en relativt hög träffsäkerhet. Den genomsnittliga avvikelsen för samtliga instituts sistamätningar var inför valet 2022 1,1 procentenheter per parti. Det här är ungefär i linje med tidigare års träffsäkerhet och står sig väl ur ett internationellt perspektiv. Rapporten visar dock att det finns relativt stora skillnader i träffsäkerhet mellan de olika instituten. 2022 var ett år då vissa aktörer satte rekord i träffsäkerhet, medan andra institut uppvisade mycket stora avvikelser både på parti och blocknivå.

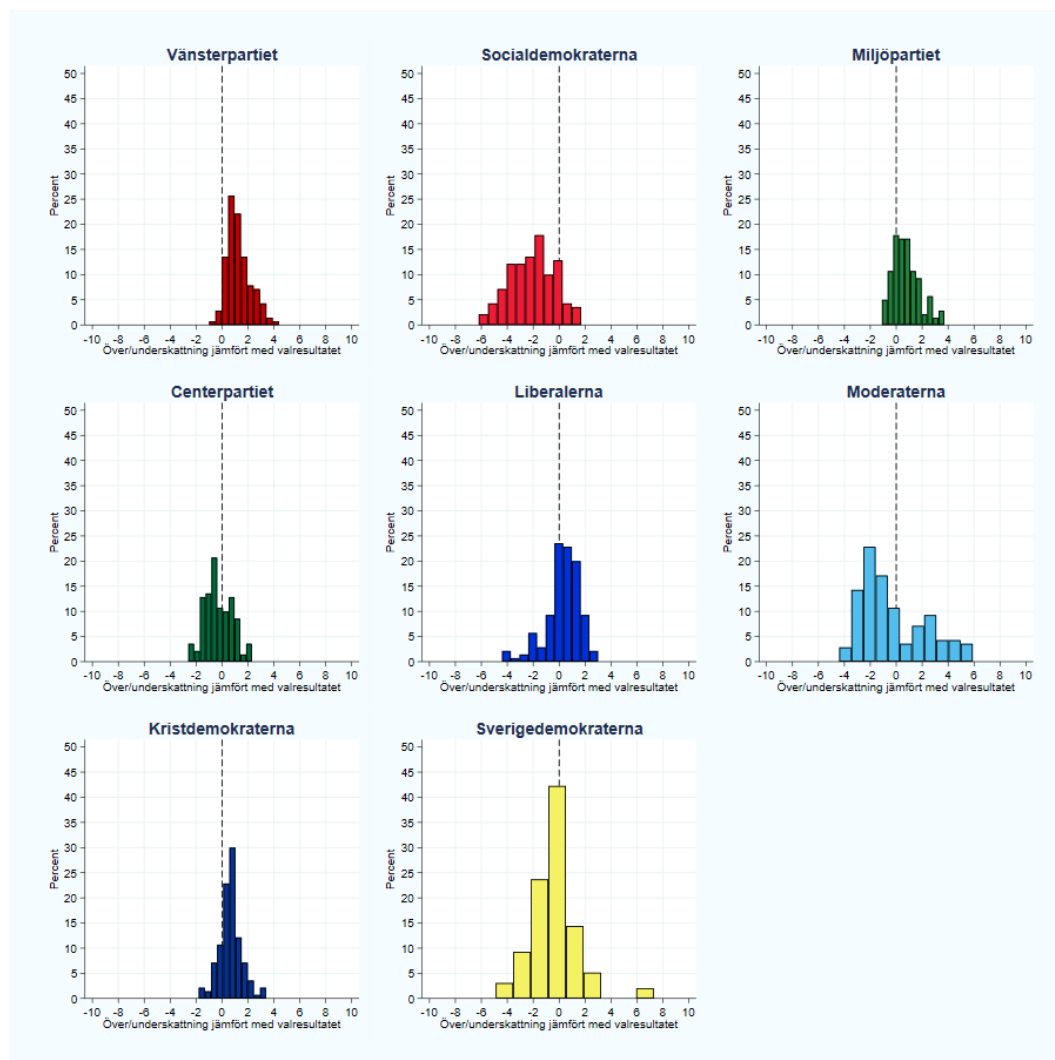
Likt tidigare analyser av svenska väljarbarometrar (Oleskog Tryggvason, 2018) visar rapporten att det finns systematiska mönster i vilka partier som tenderar att vara över och underskattade i mätningarna jämfört med valresultatet. Det tydligaste exemplet är Vänsterpartiet som överskattats i samtliga mätningar som publicerats inför valen 2018 och 2022. Två partier som istället tenderat att underskattas i förhållande till valresultatet är Moderaterna och Socialdemokraterna. Kombinationen av att samma partier är över- och underskattade i flera rad följande val, tillsammans med att mönstren syns såväl i mätningar som publiceras under valrörelsen som i institutens sistamätningar bör leda till viss eftertanke och reflektion bland opinionsföretagen. Regelbundenheten i resultaten tyder på att det finns systematiska felkällor som kommer utav någotdera urval-, svarsbenägenhet eller viktningsspecurer. Annars hade vi förväntat oss mer slumpmässig variation när det kommer till över- och underskattningar både inom och mellan respektive års val. En förklaring som ofta torgförs då mätningarna missar partier är att det skett väljarförflyttningar i kampanjens slutskede som mätningarna inte lyckats fånga upp. En sådan dynamik kan självklart vara den delen av förklaringen. Något som däremot talar emot den här förklaringen är fynden att mätningarna generellt inte blir särskilt mycket mer träffsäkra under valrörelsen.

Referenser

- Falk, E., Sandelin, F., & Weissenbilder, M. (2022). Den nationella SOM-undersökningen 2021—En metodöversikt 2022:3. SOM report.
- Holtz-Bacha, C., & Strömbäck, J. (2012). Opinion polls and the media: Reflecting and shaping public opinion. Great Britain: Palgrave Macmillan.
- Jennings, W., & Wlezien, C. (2018). Election polling errors across time and space. *Nature Human Behaviour*, 2(4), 276–283.
- Johansson, B., & Strömbäck, J. (2019). Kampen om mediebilden: Nyhetsjournalistik i valrörelsen 2018. Stockholm: Institutet för mediestudier.
- Oleskog Tryggvason, P. (2018). Polling accuracy in Swedish general election 2018. SNES working report 2018:6. University of Gothenburg: Department of Political Science.
- Oleskog Tryggvason, P. (2021). Under the influence? Understanding media's coverage of opinion polls and their effects on citizens and politicians.
- Oleskog Tryggvason, P (2017) Opinionsundersökningar ur ett medborgarperspektiv in U.Andersson, J.Ohlsson, H.Oscarsson & M.Oskarson (Eds), *Larmar och gör sig till* (pp. 67-82). Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Prosser, C, and Mellon, J. 2018. "The Twilight of the Polls? A Review of Trends in Polling Accuracy and the Causes of Polling Misses." *Government and Opposition*:1-34

Appendix

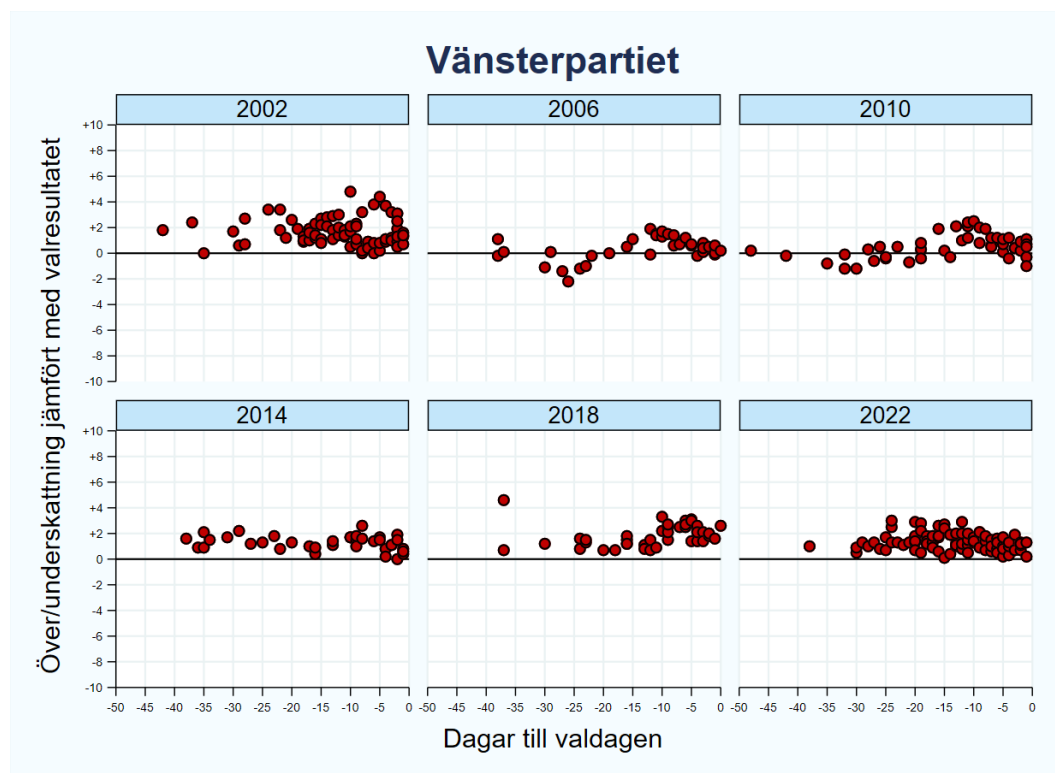
Figur A.1 Histogram över avvikelse från valresultatet i samtliga 320 mätningar under svenska valrörelser 2002 till 2022 (procent)

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Grafen bygger på data från samtliga 328 opinionsundersökningar som publicerats femtio dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Histogrammen visar fördelningen av över- och underskattningar i mätningarna jämfört med det slutgiltiga valresultatet. Staplar som befinner sig till vänster om de streckade linjerna visar på mätningar som underskattat partiet i förhållande till valresultatet. Staplar som befinner sig till höger om den streckade linjen visar på mätningar som överskattat partiet.

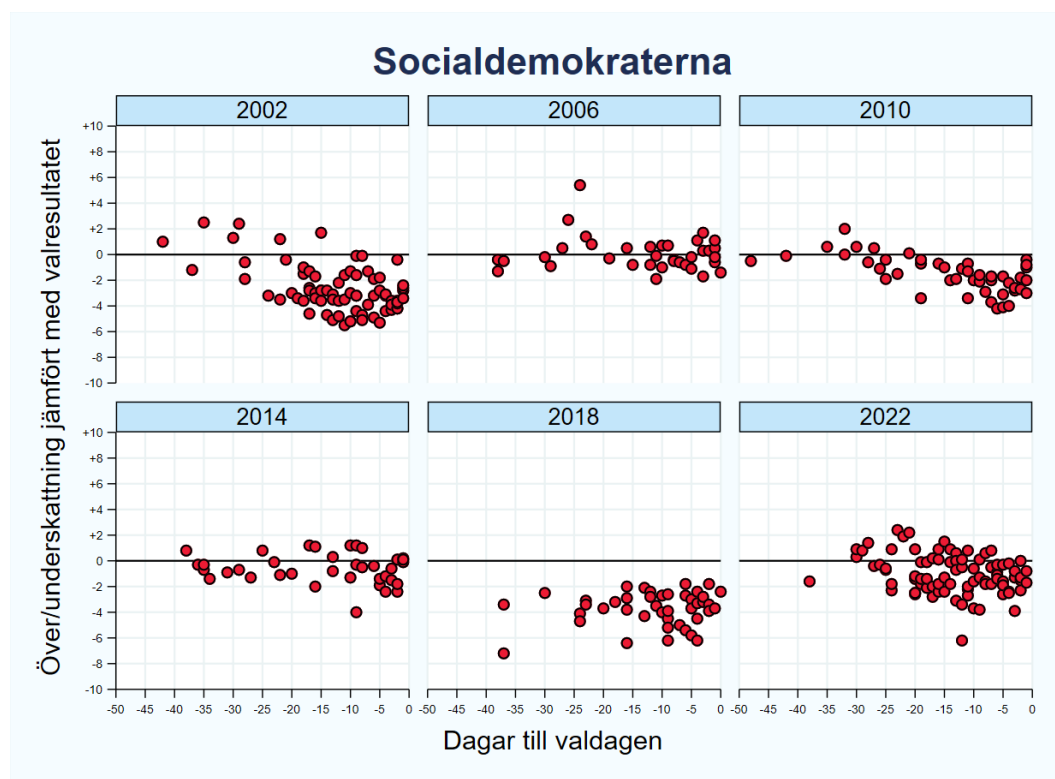
Figur A.2a Parti avvikelse jämfört med valresultatet 2002–2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan Vänsterpartiets opinionsresultat i publicerade mätningar och valresultatet femtio dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Punkter över den heldragna linjen visar på mätningar som överskattat partiet i förhållande till valresultatet. Punkter som befinner sig under det heldragna strecket visar på mätningar som underskattat partiet.

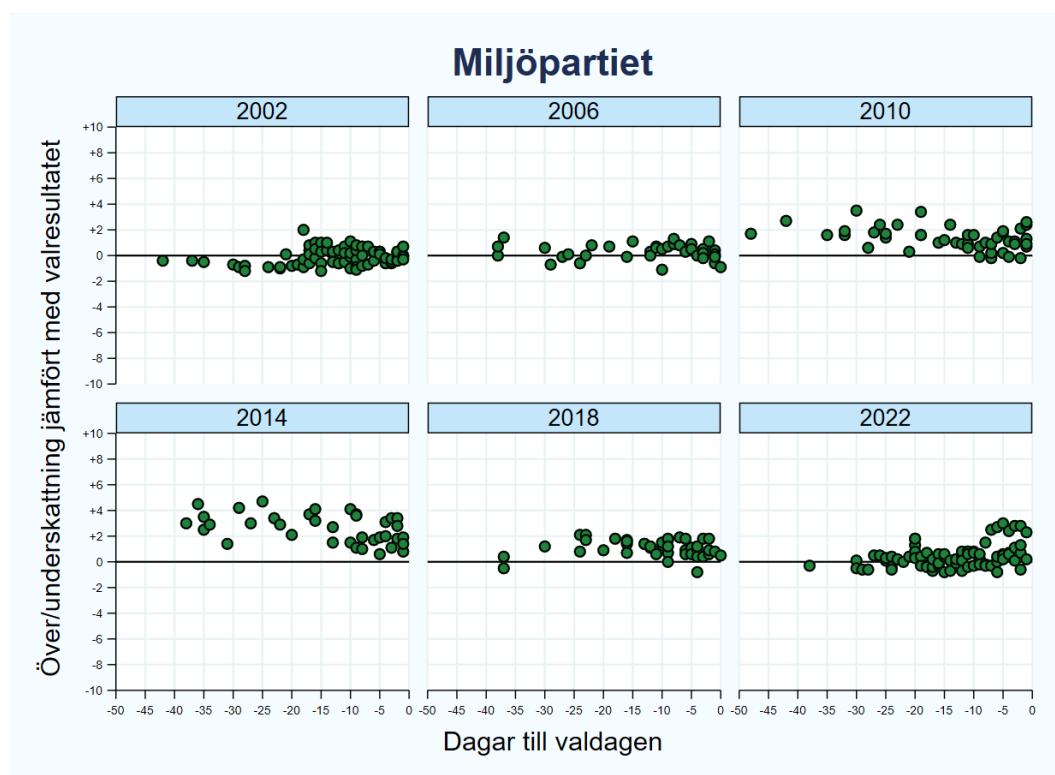
Figur A.2b Parti avvikelse jämfört med valresultatet 2002–2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan Socialdemokraternas opinionsresultat i publicerade mätningar och valresultatet femtio dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Punkter över den heldragna linjen visar på mätningar som överskattat partiet i förhållande till valresultatet. Punkter som befinner sig under det heldragna strecket visar på mätningar som underskattat partiet.

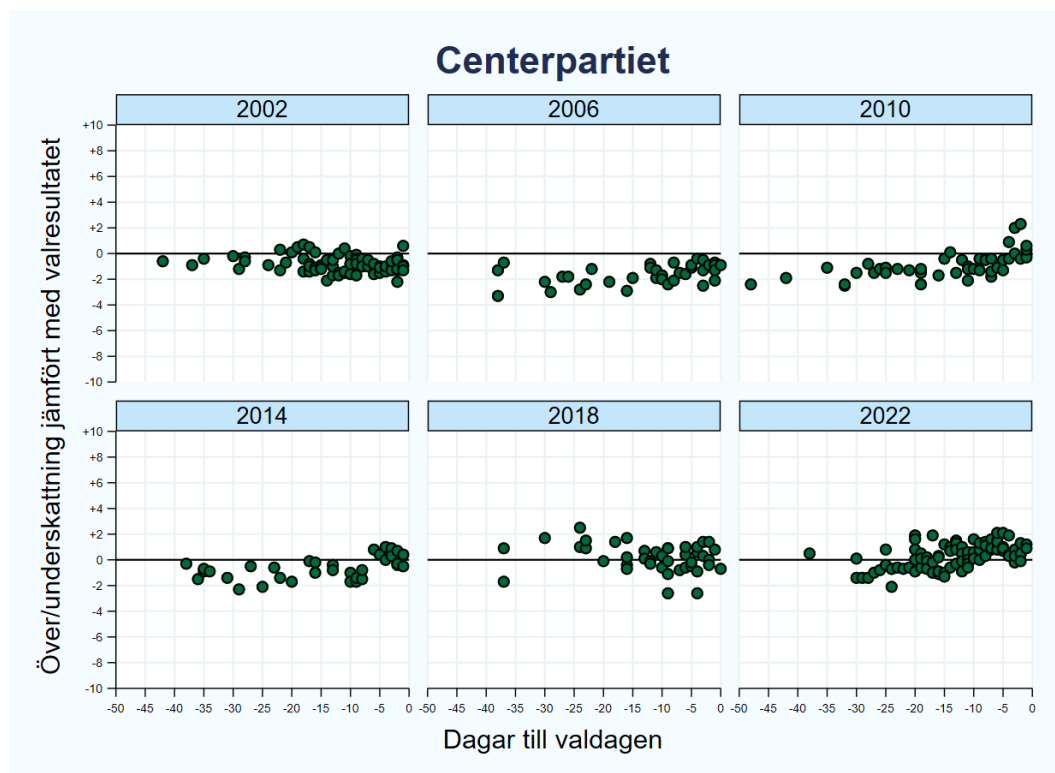
Figur A.2c Parti avvikelse jämfört med valresultatet 2002–2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan Miljöpartiets opinionsresultat i publicerade mätningar och valresultatet femtio dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Punkter över den heldragna linjen visar på mätningar som överskattat partiet i förhållande till valresultatet. Punkter som befinner sig under det heldragna strecket visar på mätningar som underskattat partiet.

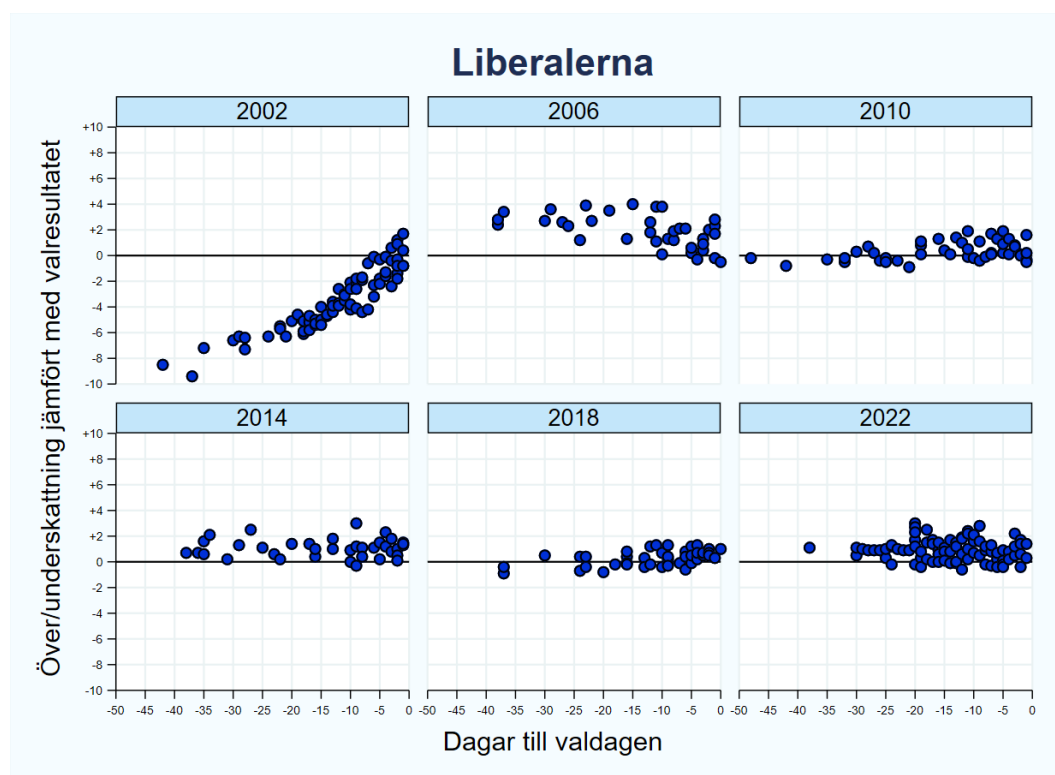
Figur A.2d Parti avvikelse jämfört med valresultatet 2002–2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan Centerpartiets opinionsresultat i publicerade mätningar och valresultatet femtio dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Punkter över den heldragna linjen visar på mätningar som överskattat partiet i förhållande till valresultatet. Punkter som befinner sig under det heldragna strecket visar på mätningar som underskattat partiet.

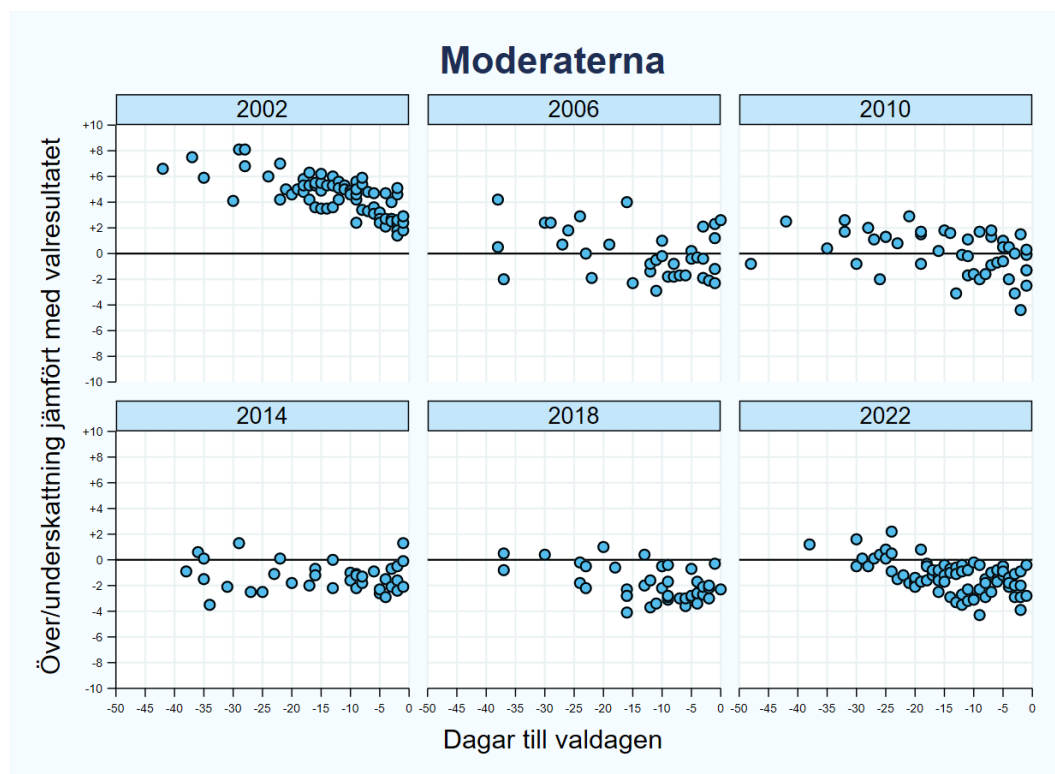
Figur A.2e Parti avvikelse jämfört med valresultatet 2002–2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan Liberalernas opinionsresultat i publicerade mätningar och valresultatet femtio dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Punkter över den heldragna linjen visar på mätningar som överskattat partiet i förhållande till valresultatet. Punkter som befinner sig under det heldragna strecket visar på mätningar som underskattat partiet.

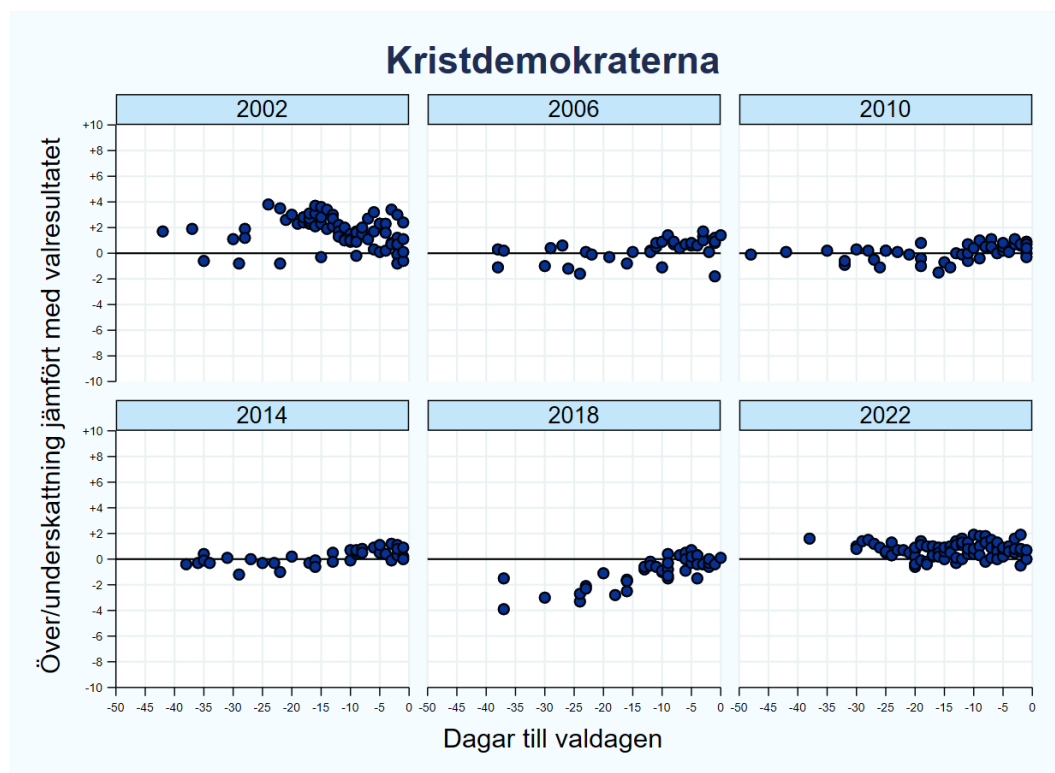
Figur A.2f Parti avvikelse jämfört med valresultatet 2002–2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan Moderaternas opinionsresultat i publicerade mätningar och valresultatet femtio dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Punkter över den heldragna linjen visar på mätningar som överskattat partiet i förhållande till valresultatet. Punkter som befinner sig under det heldragna strecket visar på mätningar som underskattat partiet.

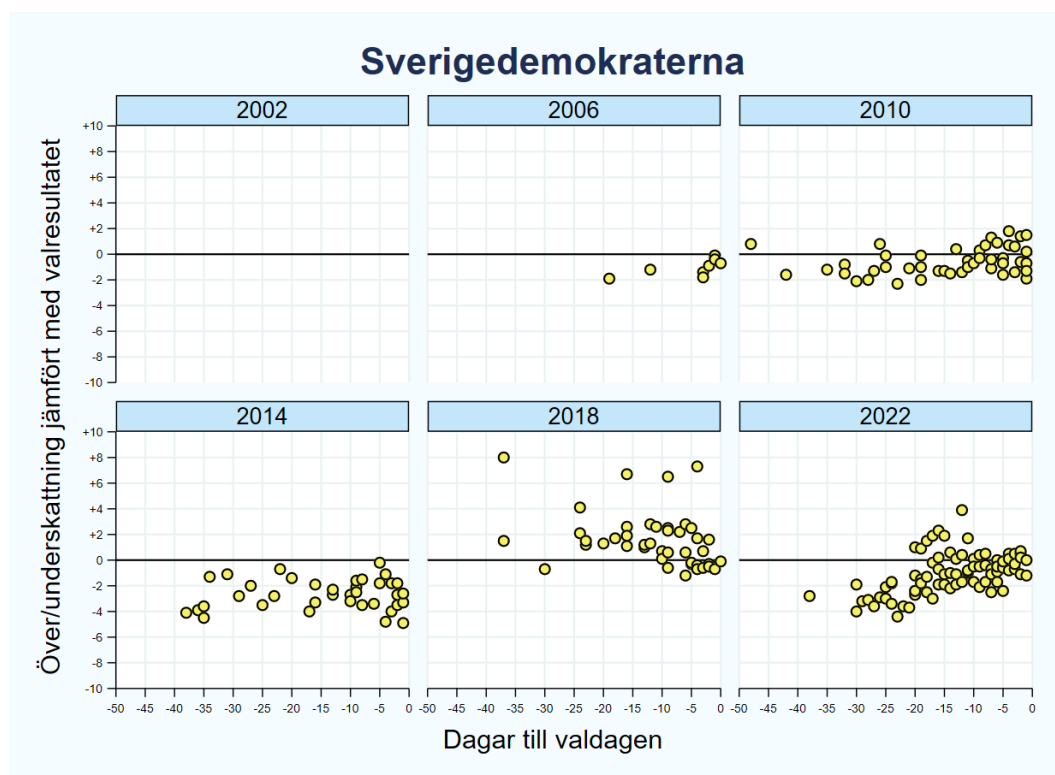
Figur A.2g Parti avvikelse jämfört med valresultatet 2002–2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan Kristdemokraternas opinionsresultat i publicerade mätningar och valresultatet femtio dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Punkter över den heldragna linjen visar på mätningar som överskattat partiet i förhållande till valresultatet. Punkter som befinner sig under det heldragna strecket visar på mätningar som underskattat partiet.

Figur A.2h Parti avvikelse jämfört med valresultatet 2002–2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet. Bearbetning av publicerade resultat från opinionsmätningar.

Kommentar: Grafen visar skillnaden mellan Sverigedemokraternas opinionsresultat i publicerade mätningar och valresultatet femtio dagar innan valdagen 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 och 2022. Punkter över den heldragna linjen visar på mätningar som överskattat partiet i förhållande till valresultatet. Punkter som befinner sig under det heldragna strecket visar på mätningar som underskattat partiet.

Valforskningsprogrammet finns vid Statsvetenskapliga institutionen i Göteborg. Sedan 1954 har vi genomfört empiriska studier av opinionsbildning, val och väljarbeteende och undersökt tillståndet och utvecklingen av den svenska representativa demokratin.

Syftet med forskningen är bland annat att förklara varför väljare röstar som de gör och varför val slutar som de gör. Vi spårar och följer trender i svensk valdemokrati och gör jämförelser med utvecklingen i andra länder.

Professor Henrik Ekengren Oscarsson leder det svenska Valforskningsprogrammet.

